

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх. No	154-01-69
Дата	07, 05 2021 г.

ДО

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА XLV НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Г-ЖА ИВА ЙОРДАНОВА-РУПЧЕВА

12 15
X

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 87 ал.1 на Конституцията на Република България и чл. 76 ал.1 на ПОДНС, внасяме законопроект за изменение на Закон за изменение и допълнение на Закона за Ветеринарномедицинската дейност.

Молим, законопроектът да бъде представен за разглеждане и гласуване, съгласно установеният ред.

ВНОСИТЕЛИ :

Борислав Сакъзов

Анелия Симеонова

Цецка Багшова

Стефана Николова

Желяз Пончева

Борислава Василева

Анастас Савов

Младен Георгиев

Иван Велов

Михаил Пейков

Владимир Димитров

Кристиан Курчев

Димитър Сафров

ЗАКОН
ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА
ЗАКОНА ЗА ВЕТЕРИНАРНОМЕДИЦИНСКАТА ДЕЙНОСТ

Обн., ДВ, бр. 87 от 1.11.2005 г., в сила от 1.05.2006 г., изм., бр. 30 от 11.04.2006 г., в сила от 12.07.2006 г., изм. и доп., бр. 31 от 14.04.2006 г., в сила от 14.04.2006 г., изм., бр. 55 от 7.07.2006 г., изм. и доп., бр. 88 от 31.10.2006 г., в сила от 31.10.2006 г., бр. 51 от 26.06.2007 г., в сила от 26.06.2007 г., бр. 84 от 19.10.2007 г., бр. 13 от 8.02.2008 г., в сила от 31.01.2008 г., изм., бр. 36 от 4.04.2008 г., бр. 100 от 21.11.2008 г., бр. 27 от 10.04.2009 г., бр. 35 от 12.05.2009 г., в сила от 12.05.2009 г., бр. 74 от 15.09.2009 г., в сила от 15.09.2009 г., бр. 95 от 1.12.2009 г., в сила от 1.12.2009 г., доп., бр. 102 от 22.12.2009 г., изм. и доп., бр. 25 от 30.03.2010 г., изм., бр. 41 от 1.06.2010 г., в сила от 1.06.2010 г., бр. 8 от 25.01.2011 г., в сила от 25.01.2011 г., изм. и доп., бр. 92 от 22.11.2011 г., изм., бр. 77 от 9.10.2012 г., в сила от 9.10.2012 г., изм. и доп., бр. 82 от 26.10.2012 г., изм., бр. 97 от 7.12.2012 г., изм. и доп., бр. 7 от 25.01.2013 г., изм., бр. 15 от 15.02.2013 г., в сила от 1.01.2014 г., изм. и доп., бр. 66 от 26.07.2013 г., в сила от 26.07.2013 г., изм., бр. 68 от 2.08.2013 г., в сила от 2.08.2013 г., изм. и доп., бр. 83 от 24.09.2013 г., бр. 99 от 15.11.2013 г., изм., бр. 98 от 28.11.2014 г., в сила от 28.11.2014 г., бр. 14 от 20.02.2015 г., изм. и доп., бр. 14 от 19.02.2016 г., в сила от 19.02.2016 г., изм., бр. 34 от 3.05.2016 г., в сила от 3.05.2016 г., бр. 58 от 26.07.2016 г., бр. 58 от 18.07.2017 г., в сила от 18.07.2017 г., бр. 85 от 24.10.2017 г., изм. и доп., бр. 17 от 23.02.2018 г., в сила от 23.02.2018 г., изм., бр. 98 от 27.11.2018 г., в сила от 7.01.2019 г., изм. бр. 24 от 22.03.2019 г., в сила от 1.01.2020 г.

§ 1. В чл. 139, ал. 1 се извършват следните промени:

1. В т. 7 се заличават думите „с изключение на животни, отглеждани за добив на кожи.“

2. Създава нова т. 14а, като следва:

„14а. Отглеждането и/или развъждането и/или умъртвяването на животни с цел добив на ценни кожи;“

§ 2. В чл. 420а. след цифрата 5 се поставя запетая и се добавят думите „14а“.

§ 3. В § 1 от Допълнителните разпоредби се създава нова т. 126, както следва:

„т.126. „Ценни кожи“ са кожи от животни, които се отглеждат и/или развъждат с цел производство на кожи с козина и които не се използват за консумация от човека.“

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 4. В Закона за защита на животните (Обн. ДВ. бр.13 от 8 Февруари 2008г., изм. ДВ. бр.80 от 9 Октомври 2009г., изм. ДВ. бр.8 от 25 Януари 2011г., изм. ДВ. бр.92 от 22 Ноември 2011г., изм. ДВ. бр.53 от 27 Юни 2014г., изм. и доп. ДВ. бр.34 от 3 Май 2016г., изм. ДВ. бр.58 от 18 Юли 2017г., изм. ДВ. бр.17 от 23 Февруари 2018г.), в чл. 7, ал. 2 се създава нова т. 18а:

„18а. Отглеждане и/или развъждане и/или умъртвяване на животни с цел добив на ценни кожи;“

§ 5. Законът влиза в сила от 01.01.2022 г.

§ 6. До изтичане на срока по § 5 се предприемат необходимите действия по прекратяване дейността на действащите обекти за развъждане, отглеждане и умъртвяване на животни с цел добив на ценни кожи на територията на Република България.

§ 7. Считано от обнародване на закона в Държавен вестник не се допуска издаване на разрешения за експлоатация на обекти за развъждане, отглеждане и умъртвяване на животни с цел добив на ценни кожи. Всяките производства по издаване на разрешения се прекратяват.

ВНОСИТЕЛИ:

Борислав Сакъров

Анбела Силеова

Цецка Баглова

Стефа Антонова

Катя Панева

Бонка Василева

Атанас Славов

Меленка Самарджиева

Иван Велков

Михаил Пейков

Владимир Пачев

Кристина Кунчева

Александър Сърджанов

МОТИВИ

КЪМ ПРОЕКТА НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ВЕТЕРИНАРНОМЕДИЦИНСКАТА ДЕЙНОСТ (ЗИД НА ЗВМД)

1. Предмет на изготвения законопроект е въвеждането на нормативна забрана за отглеждането и/или развъждането и/или умъртвяването на животни с цел добив на ценни кожи в Република България. Посочената дейност е разрешена в Република България и по данни на Българската агенция по безопасност на храните към момента са регистрирани три ферми за отглеждане на животни с цел добив на ценни кожи. И трите са за отглеждане на американски норки. Едната от тях (до с. Любен Каравелово, Варненско) е с преустановена дейност от 2016-та година, втората (до с. Чарган, Ямболско) е с временно преустановена дейност от ноември 2020 г. до юни 2021 г. Третата ферма (до с. Маджерито, Старозагорско) е единствената действаща в момента. Нейният капацитет е 128 576 американски норки. Към 2021 г. общият обявен капацитет на фермите е около 130 000 американски норки.

Проектът съдържа предложение за забрана на дейността на обектите, в които се развъждат и умъртвяват животни само заради техните кожи (напр. лисици, норки, чинчили, енотовидни кучета и др.), без да се използва месото за консумация от хората. Законопроектът не засяга използването на кожи като второстепенни продукти от месопроизводството, както и използването на кожи, добити чрез законен лов.

В тази връзка, в проекта е предвидена и легална дефиниция на понятието „Ценни кожи“, съгласно която това са кожи от животни, които се отглеждат или развъждат с цел производство на кожи с козина и които не се използват за консумация от човека. Така предложената дефиниция кореспондира в максимална степен с определението от Регламент (ЕС) № 142/2011 на Комисията от 25 февруари 2011 г.¹, който съдържа следното определение за „животни с ценна кожа“, а именно животни, които се отглеждат или развъждат с цел производство на кожухарски кожи и които не се използват за консумация от човека.

На следващо място, в Преходните и заключителни разпоредби на проекта се предлага съответно изменение и допълнение на чл. 7 от Закона за защита на животните (ЗЗЖ), което да квалифицира отглеждането, развъждането и умъртвяването на животни с цел добив на ценни кожи като проява на жестокост към животните.

Проектът предвижда отлагане на влизането в сила на забраната до 01.01.2022 г. Целта е да се даде достатъчен срок на засегнатите лица (в случая двете действащи ферми) да реструктурират дейността си и да се съобразят с нормативните изменения.

2. Мотивите, обосновавали предложението за нормативна забрана на добива на ценни кожи, са следните:

2.1. Хуманно отношение към животните и обществения морал

2.1.1. На първо място, основният аргумент за въвеждане на забраната е свързан с необходимостта държавата ни да продължи да провежда последователна политика за хуманно отношение към животните и ограничаване на случаите на жестокост в унисон с най-добрите европейски практики. Следва да се отбележи, че българското законодателство вече е възприело като неприемливи част от практиките за добив на кожи, като с разпоредбата на чл. 139, ал. 1, т. 14 от ЗВМД е забранен добивът, внасянето и изнасянето на кожи от кучета и котки. С посочената разпоредба е въведена една безспорно правилна и хуманна забрана, но тази норма поставя на дневен ред принципния въпрос какви са причините нормативната уредба да защитава само част от видовете, от които теоретично могат да се добиват кожи. **На практика няма разлика в**

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011R0142&from=PL>

мотивите, които обосновават забраната за добив на кожи от кучета и котки и забраната за добив на кожи от други животински видове, които не се използват за консумация от човека. Предвид посоченото, действащото ни законодателство се явява непоследователно, непропорционално и необосновано. Нещо повече, със ЗВМД е въведена забрана не само по отношение на добив на кожи от кучета и котки, но и внос и износ на такива кожи, което ясно показва моралната оценка на законодателя.

2.1.2. Животинските видове, отглеждани за добив на ценни кожи, са де факто и де юре диви животни. Основно това са лисици, американски норки, енотовидни кучета и чинчили. Независимо, че са родени и отгледани в клетки, те притежават инстинктите и етологичните нужди на диви животни, а не на одомашнени.

Съобразно легалната дефиниция, съдържаща се в § 1, т. 6 от Допълнителната разпоредба на ЗЗЖ, "Диво животно" е всяко живо гръбначно същество, различно от човека, включително свободно живеещите, с изключение на домашните породи кучета, котки, коне, магарета, крави, овце, кози, свине, гъски, патици, кокошки, пуйки и други. Видно от посочената дефиниция, не е налице правен спор, че съобразно действащото законодателство отглежданите норки се явяват диви животни. Този вид животни не попада по никакъв начин към породите, селектирани за домашно отглеждане и визирани в ЗЗЖ.

В чл.2 от *Наредба №16 от 3 февруари 2006 г. за Защита и хуманно отношение при отглеждане и използване на селскостопански животни*, издадена от Министерство на земеделието, храните и горите, се посочва:

Собствениците на селскостопански животни:

- 1. отглеждат животните по начин, който ги предпазва от вредни въздействия и не им причинява болка, страдания и наранявания;*
- 2. отглеждат, развъждат и използват животните според физиологичните и етологичните особености на вида, категорията и възрастта им, като имат предвид степента им на одомашняване.*

Опитомяването на животни от човека (одомашняването) е еволюционен процес, при който популации от животни се приспособяват към живота в плен чрез промени в генетичния състав в продължение на векове. Опитомяването на животните, отглеждани за ценни кожи е започнало много след това на останалите животни, отглеждани от човека и тези видове не показват добра адаптирани към живот в плен, дори напротив, показват страх от човека и много бърза и естествена приспособимост към живота в дивата природа.

Предвид изложеното, независимо от това дали се полагат усилия за хуманно отглеждане, поставянето на диви животни в тесни клетки е невъзможно да задоволи етологичните им нужди. Технически доклад на Научния комитет за здравето и благосъстоянието на животните към Генерална дирекция по здравеопазване и защита на потребителите към Европейската Комисия² посочва, че типичните клетки за норки и лисици във ферми за кожи не успяват да осигурят задоволяване на важни нужди на животните. Докладът критикува липсата на стимули и възможности за физически движения и невъзможността за проявяване на специфични за видовете дейности, като катерене, плуване (при норките) или копаене (при лисиците). Следва да се отбележи, че няма данни в индустрията за ценни кожи да е разработена система, която задоволява описаните по-горе нужди на лисици и норки. В Доклада се разглежда подробно и степента, до която видовете, използвани за производство на кожа, могат да бъдат считани за опитомени. Заключение е, че тези видове, в сравнение с други животни, са

² *The Welfare of Animals Kept for Fur Production - Report of the Scientific Committee on Animal Health and Animal Welfare (EC) – December 2001*

били подложени на сравнително малък активен подбор, освен по отношение на характеристиките на козината. По този начин е прилагано ограничено количество селекция за изменчивост и адаптивност към затворени среди. **Авторите на Доклада посочват още, че най-важният аспект на опитомяването от гледна точка на благосъстоянието на животните, е уникалната способност на опитомените видове да взаимодействат с хората по положителен начин. Подобно нещо не се наблюдава при отглеждането на норки за добив на кожи.** Норките имат поведение на диво животно, което реагира агресивно на присъствието на хора поради стрес, уплаха и невъзприемане на общуването с човешкия вид. Норките могат да бъдат заловени само с предпазни средства, за да се защити човек от ухапвания и наранявания. Това поведение не се отличава по нищо от поведението на вида в дивата природа. В този смисъл, не са налице основания да се твърди, че има достатъчна степен опитомяване на вида и че животните се чувстват спокойно в тесни клетки.

Масово използваните, включително и в България, системи във фермите за добив на кожи противоречат на чл. 17 от ЗЗЖ, който изисква да не бъде ограничавано движението на животните по начин, който им причинява болка, страдание или силен страх, както и въвежда задължение за собствениците на животни да осигуряват място, съответстващо на физиологическите и поведенчески особености на животните и пространство за движение и почивка. Нормативната уредба, регламентираща животновъдните обекти, е несъвършена и допуска практики на отглеждане на животните за кожи в изключително неблагоприятни условия. Същевременно липсва стимул за собствениците на фермите да въвеждат подобрения, които за тях ще бъдат единствено разход.

Не може да има съмнение, че отглеждането в клетки е жестоко отношение към животните. Например във фермите за норки площта на клетките е 2250 кв. см³. Числото на пръв поглед изглежда голямо, но всъщност е равно на 0,225 кв. м. **или площта на 4 листа с формат А4.** Естествените местообитания на вида са повърхностни течащи и стоящи води и крайречни гори, като индивидуалната територия на едно животно е с дължина няколко километра. Изследванията показват, че затворени в клетки, норките развиват физиологически и поведенчески разстройства, включително масово се самонараняват. Броят на животните, които дъвчат козината си и се самонараняват, в някои от все още съществуващите ферми в Швеция и Нидерландия достига 60%. Настоящата практика на отглеждане във фермите за норки допуска още един вид страдание на животните, което се явява и в нарушение на ЗЗЖ. Норките са териториални животни и в природата не живеят в групи, а по единично и на големи разстояния едно от друго. Във фермите не само че живеят в едно помещение хиляди норки, но и се допуска съжителството **на няколко норки в една клетка.** Това е една от най-честите причини за смъртност, наранявания и канибализъм.

Допускането на т. нар. „технологичен канибализъм“ е друг важен фактор, показващ недостатъчно зачитане на хуманното отношение към животните и човешкия морал. Напълно в противоречие на общоприетите морални и етични норми, се оказва, че у нас се практикува изхранване на норките с трупен материал от норки. Регламент (ЕО) № 1069/2009 формулира правилата по отношение на страничните животински продукти и предвижда забрана за хранене на животни с преработен животински протеин, получен от животни от същия вид. Същият този регламент предвижда и случаи, в които се допуска такова изхранване единствено за животните, отглеждани за ценни кожи, но България няма разрешение за това. Въпреки това, при извършена през 2018 г. във фермата до с. Чарган, по думи на собственика, около 1 тон трупен материал от норки е смлян и с него са изхранвани другите норки във фермата.⁴ Тази практика освен че

³ Решение РД11-1809/30.08.2017 на БАБХ за предоставяне на достъп до обществена информация. Стр. 3, параграф 9.2.

⁴ ЦОРХВ – Актуализиране на научно становище за оценка на риска_10.02.2020
версияhttps://corhv.government.bg/files/2020_02_10_Aktualizirano_Stanovishte_CORHV_norki_fermi-last.pdf

показва двоен стандарт между животните, отглеждани за ценни кожи и останалите видове животни, по отношение на изхранването, показва колко лесно се приемат от животновъдите едни не добри практики, които освен не хуманни са и огромен риск за възникване на заразни заболявания.

В протокол от рутинна проверка на фермата за норки до с. Маджерито през 2017 г. от БАБХ се посочва, че месечната смъртност е „между 0,5 и 1%“. С други думи, условията на отглеждане във фермата са такива, че при настоящия капацитет ежесечно умират между 600 и 1200 животни.

Жестокото отношение към тези животни има съществен, икономически ефект върху цялото българско общество, тъй като уврежда обществения морал и намалява уважението към правата на индивида. В подкрепа на това заключение, Световната търговска организация (СТО) е приела, че хуманното отношение към животните е въпрос на „обществен морал“ и съответно страните членки на СТО имат право да въведат регулации, касаещи правата на животните, които целят постигането на определени обществено значими политики.

2.1.3. Необходимо е да се отчитат и изключително жестоките практики на умъртвяване на животните за добив на кожи. Кожухарската индустрия изисква кожата да не са наранени, поради което животните се умъртвяват чрез обществено неприемливи, нехуманни методи като газови камери, токов удар и удавяне. Нерядко животните не са умъртвени, а само зашеметени, когато се пристъпва към отстраняване на кожата им. За умъртвяване на норки, които са основно отглежданите животни за кожи, се ползва газ – въглероден диоксид (CO₂) или въглероден оксид (CO). Най-често във фермите се използва мобилен газов агрегат за умъртвяване, който се придвижва покрай клетките на животните, като избраните се изваждат от клетката и се поставят в камерата едно след друго. Между 30 и 100 норки могат да бъдат поставени в камерата в зависимост от капацитета ѝ. Основни недостатъци на този метод, които пораждат опасения за хуманното отношение към животните, са:

- Пренаселване на камерата и натрупване на животните на купчини – забавяне настъпването на смъртта и стрес, а понякога смърт от задушаване;
- Силен стрес от забавеното настъпване на смъртта и стрес за околните животни – и норките, които се убиват, и тези, останали в клетките си, често вокализират, което подсказва, че процесът предизвиква стрес и за двете групи;
- Силно дразнещ ефект на CO₂ за норките – предизвиква реакции на кашлица, кихане, ритане и подскоци с цел бягство. Научните доклади сочат, че при поставяне на животните в камера, съдържаща висока концентрация на CO₂ (над 50%), най-малко 10-15 секунди ще изпитват болка в лигавицата на горните дихателни пътища преди загубата на съзнание, което е сериозен проблем, противоречащ на принципите за хуманно умъртвяване на животните без страдание.⁵

2.1.4. Предложената забрана се обосновава и от аргументите срещу отглеждането и убиването на животни за цел, която не задоволява съществени човешки нужди. Принципът, че дадено животно не трябва да бъде убито без основателна причина, независимо от метода за убиване, отразява достиженията на Европейския съюз, който признава животните за съзнателни същества⁶. В съвременното общество са основно моден аксесоар и вече не покриват първоначалната си практическа функция за защита от студ. По-голямата част от кожата, която се произвежда днес, се използва под формата на декоративни яки или козина за обшивки на обувки или якета, а традиционното кожено палто е единствено специфичен луксозен артикул. С напредъка на

⁵ Център за оценка на риска по хранителната верига. Научно становище за отглеждането на американска норка в България, 2017 г.

⁶ Съгласно Договора от Лисабон за изменение на Договора за Европейския съюз и на Договора за създаване на Европейската общност

технологииите модната функция на кожата отдавна е заменена от синтетични материали, които често са почти неразличими от истински ценни кожи. Производството на модни аксесоари не може да бъде определено като съществена човешка нужда и не оправдава отглеждането и умъртвяването на животни, още повече когато методите на отглеждане и умъртвяване причиняват големи страдания.

Етичните аргументи дадоха основание на 15 европейски държави да въведат пълна забрана на фермите за ценни кожи – Обединеното кралство, Норвегия, Белгия, Нидерландия, Люксембург, Австрия, Чешката република, Словакия, Словения, Хърватия, Сърбия, Босна и Херцеговина, Северна Македония, Германия и Швейцария. В Дания фермите за норки бяха ликвидирани през 2020 г. заради риска от превръщането им в огнища за COVID, а отглеждането на лисици за кожи е напълно забранено още от 2009 г. В Швеция фермите за чинчили и лисици са забранени.⁷ През 2020 г. Франция и Ирландия обявиха, че планират също да въведат забрана на фермите за норки. А в Украйна, Полша, Черна гора, Литва и Естония се обсъжда предложено законодателство за забрана на всички ферми за ценни кожи. В Обединеното кралство – първата страна, въвела забрана на фермите за кожи, регулациите отиват още по-далеч и към настоящия момент там се разглежда предложение за забрана и на вноса изобщо на ценни кожи⁸. **Почти всички страни в Европа работят за премахване на фермите за ценни кожи заради рисковете и негативните ефекти, които имат тези обекти върху хората, животните и околната среда.**

Все повече световни и местни дизайнери и търговци се отказват от използването на естествена кожа с косъм в своята дейност. Списъкът на модни брандове вече наброява над 1500. Сред тях са марки като Adidas, Lacoste, Prada, Zara, Armani, Versace, Furla, Gucci, Hugo Boss, Lee Cooper, Mango, H&M, Bershka и още стотици представители на индустрията. Всичко посочено води до обоснования извод, че се наблюдава трайна тенденция на отказ от използването на естествени кожи и този вид стопанска дейност се очертава като нерентабилна и най-вече с лош имидж.

В България, през март 2018 г. бе създадена Гражданска инициатива за забрана добива на ценни кожи, която събра над 51 хиляди подписа на граждани в подкрепа на искането за затваряне на фермите за добив на кожи, поради главно етични съображения. Подписите и искането на Националната гражданска инициатива бяха внесени в Народното събрание на 22.06.2018 г. Според проучване, проведено от Института за социални изследвания и маркетинг МБМД и публикувано през септември 2018 г., 75% не оправдават отглеждането и убиването на животни единствено заради кожата им.⁹ Три години по-късно, през април 2021 г. този процент вече е 81,1 %. Проучването е извършено от агенция „СОВА ХАРИС“.¹⁰

2.2. Рискове, свързани с експлоатацията на фермите за ценни кожи

Съществуването на ферми за ценни кожи, особено тези, в които се отглеждат неместни видове – хищни бозайници (като Американската норка), е свързано с рискове за здравето на хората, рискове за биологичното разнообразие и рискове за замърсяване на околната среда.

2.2.1. Зоонози и болести по животните. Още през 2017 г. в Научно становище на Центъра за оценка на риска по хранителната верига¹¹, се анализира рискът от отглеждането на основно отглеждания за ценни кожи вид - Американската норка. Становището разглежда

⁷ *Забраните на фермите за ценни кожи в Европа и по света* <https://www.furfreealliance.com/fur-bans/>

⁸ *Виж House of Commons, Environment, food and rural affairs committee. „Fur trade in the UK“. 22 July 2018. <https://publications.parliament.uk/pa/cm/201719/cmselect/cmenvfru/823/823.pdf>*

⁹ *Национално представително изследване от Института за социални изследвания и маркетинг (МБМД) юни 2018 г. http://www.four-paws.bg/files/Bulgaria/Document/2018_09_03_Bulgaria_Fur_Survey_Media.pdf*

¹⁰ *Проучване на общественото мнение по теми свързани със защитата на животните (Сова Харис) април 2021 г.*

¹¹ *Научно становище за оценка на риска чрез анализ на информация, свързана с отглеждането на Американска норка за ценни кожи в животновъдни обекти на територията на Р. България – публикувано на 26 септември 2017 г. – ЦОРХВ*

влиятието върху здравето на хората, околната среда и климатичните промени, биологичното разнообразие, възможностите за пренасяне на зарази върху дивите и други селскостопански животни, както и върху благосъстоянието и здравето на отглежданите животни. В становището се посочва, че научната литература изобилства от съобщения, които показват широката палитра от заразни, инвазивни и зоонозни заболявания на вида Американска норка и много голямото им здравно значение както за здравеопазването на вида и другите диви или продуктивни животни, така и при риска за общественото здраве. Някои по-често срещани заболявания при норките са: Туберкулоза, Антракс, Гана, Бутолизъм, Инфлуенца, Нюкясълска болест, Болест на Ауески, TSEs и др.

В същото това становище научният орган информира, че е необходимо да се разработи програма за надзор на заразните заболявания при норките, която да обхваща основните заболявания, представляващи риск за общественото здраве или здравето на животните, целящи: установяване на MRS щамове, ако има такива, ранно откриване на ново възникващи във фермата заболявания, които представляват риск за животните и хората и регламентиране на официалния контрол от компетентните ветеринарни власти. Днес, почти четири години по-късно, такава програма все още не съществува, което поставя под съмнение възможността за ефективен контрол на заразните заболявания, възникващи във фермите за ценни кожи

Освен препоръките в становището на ЦОРХВ, разпоредбата на чл. 139, ал. 1, т. 1 от ЗВМД също забранява **отглеждането**, придвижването или транспортирането на животни, на които не е извършена официална идентификация, и на животни, на които не са изпълнени мерките, предвидени в програмата за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болести по животните и зоонози. **Липсата на такава програма по отношение на норките, отглеждани във фермите за добив на кожи у нас, налага да се предприемат спешни мерки за да се предотвратят всички възможни рискове от възникването на зоонози и други болести по животните .**

2.2.2. **Пандемията причинена от зоонозния вирус на COVID-19** ни показва още една негативна страна на индустрията за ценни кожи. Този път опасна за човешкото здраве.

Фермите за кожи от норки, където хиляди норки живеят в тесни клетки, плътно една до друга, в условия далеч от естествената им среда, представляват потенциални резервоари за Sars-CoV-2, както и за свързаните с него мутации. Тези ферми също могат да се разглеждат като благоприятна предпоставка за бъдещи епидемии.

Това са само част от изводите от *Научното становище относно рисковете за общественото здраве от Sars-CoV-2 и интензивното отглеждане на норка*, публикувано през февруари 2021 г. и подписано от множество международни учени в областта на вирусологията, инфекциозните болести, клиничната микробиология, ветеринарната медицина и околната среда.¹² В становището се посочват три основни групи рискове:

- Рискове за общественото здраве от високата степен на заразяване и мутация във ферми за кожи от норки;
- Рискове от интензивното отглеждане на норки;
- Риск от разпространение върху диви животни.

Същност и мащаб на проблема

Продължаващото отглеждане на норки за ценни кожи по време на пандемия увеличава още повече опасността от разпространение на заболяването. Това се затвърждава и от фактите,

¹² https://www.furfreealliance.com/wp-content/uploads/2021/02/2021_02_15_scientific_statement_mink.pdf

които показват, че до момента вирусът на COVID-19 е открит в повече от 400 ферми за норки в поне 10 държави-членки на ЕС. А убитите норки, само заради COVID-19 вече са над 20 000 000.

Норките са силно податливи на SARS-CoV-2. Последните научни изследвания показват, че американската норка, както и енотовидните кучета¹³ (които също се отглеждат за кожи), могат да действат като резервоар за вируса SARS-CoV-2. Следователно отглеждането на норки – и най-вероятно също и на енотовидни кучета – създава потенциален резервоар за SARS-CoV-2 и бъдещи, опасни щамове на коронавируса. Учените доказаха, че вирусът може да се прехвърля между хора и норки, като има способността да мутира в норките, преди да зарази хората с нови, непознати варианти.¹⁴

През април 2020 г. бяха открити първите случаи на SARS-CoV-2 във ферми за норки в Нидерландия. През следващите месеци огнищата на коронавируса продължиха да засягат стотици ферми за норки не само в Нидерландия, но и в Дания, Швеция, Гърция, Испания, Италия, Франция, Полша, Латвия, Литва, САЩ и Канада.

Като се има предвид, че бързото и неконтролирано разпространение на SARS-CoV-2 във ферми за норки не е спряно след прилагането на допълнителни мерки за биосигурност (с изключение на мерките за масова депопулация), животните са се превърнали в източник на вирусно предаване върху хората; не само върху онези, които професионално работят във ферми за кожи, но и върху общностите извън фермите.

Още по-тревожно е, че неконтролираното заразяване на норки също е увеличило възможността за еволюция на вируса и развитие на потенциално опасни мутации. Наличните данни за вариантите на SARS-CoV-2, свързани с норка, показват, че тези варианти могат бързо и лесно да се разпространят във фермите и в хората от местните общности.¹⁵

В Дания е установена мутация при норка, за която се предполага, че може да доведе до намален отговор на антитела. Освен в Дания и Нидерландия, свързани с норки мутации при хора са открити и в Южна Африка, Швейцария, Фарьорските острови, Русия, Канада и САЩ.¹⁶

В резултат на всички научни факти и засилващите се рискове за общественото здраве няколко европейски страни предприеха драстични мерки по отношение на фермите за норки. Дания – третият най-голям производител на кожи от норки в света, забрани отглеждането на норка до 2022 г., затвори всичките си над 1200 ферми за норки и унищожи отглежданите в тях близо 17 милиона норки. След заразяване на 17 ферми за норки в Нидерландия правителството нареди затваряне на всички ферми до края на 2020 г, като по този начин съкрати гратисния период за забрана на фермите за кожи, който беше до 2024 г. Франция, Ирландия и Италия също обявиха, че взимат мерки за ограничаване на фермите за норки и постепенното им премахване. Унгария заяви, че на територията ѝ няма да се отглеждат норки, заради рисковете за общественото здраве.

Световните и европейски компетентни органи затвърдиха риска от фермите за норки.

¹³ https://wwwnc.cdc.gov/eid/article/26/12/20-3733_article

¹⁴ *Transmission of SARS-CoV-2 on mink farms between humans and mink and back to humans. Science, 10 November 2020: <https://science.sciencemag.org/content/early/2020/11/09/science.abe5901>*

¹⁵ *European Centre for Disease Prevention and Control. Detection of new SARS-CoV-2 variants related to mink – 12 November 2020. ECDC: Stockholm; 2020. <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/detection-new-sars-cov-2-variants-mink>*

¹⁶ *Recurrent mutations in SARS-CoV-2 genomes isolated from mink point to rapid host-adaptation*

Lucy van Dorp, Cedric CS Tan, Su Datt Lam, Damien Richard, Christopher Owen, Dorothea Berchtold, Christine Orengo, François Balloux bioRxiv 2020.11.16.384743; doi: <https://doi.org/10.1101/2020.11.16.38474>

Европейският център за профилактика и контрол на заболяванията предупреди, че разпространението на варианти на SARS-CoV-2 чрез ферми за норки може да компрометира ефикасността на ваксините.¹⁷

През ноември 2020 г. Световната организация за здраве на животните¹⁸ и Световната здравна организация¹⁹ споделиха опасенията си и призоваха държавите да прилагат ефективни мерки за управление на риска, включително действия за активно наблюдение на податливи животни, като норки и енотовидни кучета, както и към хора в близък контакт с тях.

„Фермите за кожи представляват заплаха за общественото здраве и имат потенциала да се превърнат в резервоари за коронавируса.“ Това се казва в общо становище на Световната здравна организация, Световната организация за здраве на животните и Организацията по прехрана и земеделие към ООН, от февруари 2021 г.. В същото становище се предупреждава, че има значителен риск за разпространяване на COVID-19 от норки към хора.²⁰

Европейският орган за безопасност на храните и Европейският център за профилактика и контрол върху заболяванията, през март 2021 г. публикуваха съвместен доклад, според който всички ферми за норки трябва да се считат за изложени на риск от това да се превърнат в огнища на COVID-19.²¹

На 22 март 2021 г. Центърът за оценка на риска по хранителната верига (ЦОРХВ) към МЗХГ за пореден път потвърди препоръките от становището си от 08.07.2020 г. едната от които е “Да не се създават нови ферми за норки, както и да се преустанови или силно ограничи размножаването на животните и увеличаването на капацитета на съществуващите в момента у нас ферми, докато не се установи трайна тенденция на неразпространение на COVID-19 на територията на Р. България и докато не се създаде надеждна програма за надзор и мониторинг на заразните заболявания при американските норки в т.ч. и за Covid-19.”²²

Българското правителство призна, че фермите за норки представляват риск за общественото здраве, като оповести, че включи всички работещи в тези ферми във втората приоритетна фаза за ваксиниране към Националния ваксинационен план, публикуван на 04 декември 2020 г.

Освен ваксинацията на работниците, единствената мярка, предприета от нашата страна по отношение на рисковете от фермите за норки, е създадената от БАБХ Програма за контрол на COVID-19 при домашни любимци и норки, отглеждани за добив на ценни кожи в България през 2020-2021 г.. Програмата предвижда ежеседмично тестване на трупчета на норки от съществуващите ферми. Въпреки, че тя влиза в действие още през август 2020 г., липсва публична информация за броя на извършените тестове и резултатите от тях. Още по-обезпокоително е, че въпреки изпратените искания за достъп до обществена информация от неправителствени организации, БАБХ не предоставя исканата информация за брой на извършените тестове и копия от протоколите за резултатите. Този факт поставя под съмнение здравния статус на двете действащи ферми и не отхвърля възможността дори в момента те да са резервоар за вируса на COVID.

¹⁷ European Centre for Disease Prevention and Control. Detection of new SARS-CoV-2 variants related to mink – 12 November 2020. ECDC: Stockholm; 2020. <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/detection-new-sars-cov-2-variants-mink>

¹⁸ OIE statement on COVID-19 and mink – 12 November 2020: <https://www.oie.int/en/for-the-media/press-releases/detail/article/oie-statement-on-covid-19-and-mink/>

¹⁹ SARS-CoV-2 mink-associated variant strain – Denmark, 6 November 2020: <https://www.who.int/csr/don/06-november-2020-mink-associated-sars-cov2-denmark/en/>

²⁰ <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/news/news/2021/2/new-assessment-shows-high-risk-of-introduction-and-spread-from-fur-farming-of-the-virus-that-causes-covid-19>

²¹ <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/j.efsa.2021.6459>

²² https://corhv.government.bg/?cat=71&news_id=1221

Присъствието, разпространението и генетичната мутация на вируса SARS-CoV-2 във фермите за производство на ценни кожи се превърна в проблем за целия ЕС. Въпреки усилията на Съюза, за преодоляване на непосредствената здравна криза, този важен въпрос все още не е получил ефективен, хармонизиран отговор на европейско ниво, а всяка една от страните самостоятелно да реши какви мерки да предприеме.

2.2.2. Американската норка е заплаха за биоразнообразието в природата на България. Във фермите за ценни кожи у нас се отглеждат стотици хиляди животни от вида Американска норка (*Neovison vison*). Тя е в списъка със 100-те най-опасни инвазивни вида в Европа²³, както и в списъците на приоритетните инвазивни чужди видове за България и за Югоизточна Европа (проект ESENIAS-TOOLS)²⁴. Американската норка е изключително силен и агресивен хищник, който бързо се размножава и измества популациите на силно застрашената Европейска норка, както и на други животни от семейство Порови, тъй като им отнема територии и се конкурира с тях за храна и подслон. Американската норка е инвазивен неместен вид бозайник със силно отрицателно въздействие върху местната фауна в Европа, който засяга отрицателно поне 47 местни вида - водолюбивите птици около сладководните водоеми, морските птици, дребните бозайници. Независимо, че Американската норка може да бъде застрашена от по-големи хищници, естествени врагове в дивата природа, няма преки научни доказателства, че оцеляването ѝ в дивата природа на България е невъзможно или трудно. Дори напротив – множеството сигнали за уловени или убити норки, видео материали и снимки на забелязани екземпляри от американски норки в региона около фермата до с. Маджерито, доказват, че дивата популация е много вероятна. Единствената причина поради която тя да не е доказана до сега е, че няма възложено научно изследване на вида, от страна на държавата.

По данни от научна статия на д-р Йордан Кошев от ИБЕИ - БАН, за периода 01.08.2017 г. – 11.03.2019 г. в близост до най-голямата ферма за норки в района на с. Маджерито (обл. Стара Загора) има 54 записа за 108 избягали норки, като за 48 норки се счита, че са сигурни случаи. 27 са норките, установени в дивата природа, вкл. 2 случая в защитена зона Натура 2000, което поставя под риск видовете в защитената зона. (Koshev Y. In press. Occurrence of the American Mink *Neovison vison* (Mammalia: Carnivora: Mustelidae) in Bulgaria. *Acta Zoologica Bulgarica*)

Като страна по Конвенцията за опазване на дивата европейска флора и фауна и естествените местообитания, одобрена с Решение 82/72/ЕИО на Съвета, Европейският съюз и респективно България, е поела ангажимент да вземе всички подходящи мерки, за да се гарантира запазването на естествените местообитания на видовете от дивата флора и фауна.²⁵

Наред с посоченото, съществуват редица сигнали за наранени и умъртвени домашни животни на стопани, живеещи в близките до фермите села. Местното население е подложено на зловонни миризми от фермите, на постоянни набези от избягали животни, както и от риск за замърсяване и заразни заболявания.

2.2.3. Налице са данни, че във фермите за кожи животните се изхранват основно с отпадъци от птицеферми. Тези биологични отпадъци, ако не бъдат използвани за храна на животните, се изгарят и се превръщат в трупно брашно. Следва обаче да бъде ясно, че регистрираните ферми за кожи са само две, докато броят на птицефермите и птиците в тях е многократно по-голям. Видно от публично достъпни статистически данни от Министерство на земеделието, храните и горите²⁶ закланите бройлери през 2017 г. са 46,6 млн. броя. Обективно е невъзможно животните от две ферми за кожи да изядат остатъците от индустрията по

²³ *Delivering Alien Invasive Species Inventories for Europe - 100 of The Worst*

²⁴ *ESENIAS - East and South European Network for Invasive Alien Species - ESENIAS-TOOLS*

²⁵ Регламент (ЕС) №1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 22.10.2014

²⁶ http://www.mzh.government.bg/media/filer_public/2018/06/28/ra338-publicationpoultry_2017.pdf

отглеждане на птици за храна. В същото време, подобно решение повдига етични въпроси: морално оправдано ли е да се причинява страдание на едни животни, само защото могат да служат за унищожаване на отпадъци и по каква логика използването на норки за оползотворяване на отпадъците на месната индустрия се счита за приемливо, а използването на кучета, котки или други животни – не.

Не следва да се пропуска и обстоятелството, че производството на ценни кожи от своя страна генерира голям обем животински отпадък, който също следва да бъде унищожаван по нормативно определен ред и при отделяне на финансов ресурс.

Разкриването на случай със загробване на огромни количества трупове на норки (над 100 тона) в района на мина край сливенското село Боров дол, през юли 2019 г., повдига много основателни въпроси за потенциалните опасности, които фермите за ценни кожи представляват за околната среда, човешкото здраве и живот посредством замърсяванията на почвите, подпочвените води и въздуха.

Наред с посоченото, хилядите животни, натъпкани в клетки във фермите за кожи, произвеждат огромно количество фекални маси от хищници, които поради химическия си състав са неподходящи за използването им в селското стопанство. Въпреки, че съгласно нормативните изисквания би следвало отпадъците и фекалните маси от фермите да се унищожават в инсталация за био газ, преди и по време на пренасянето им те неизбежно попадат в почвата, подпочвените води и водните пътища. Високото съдържание на азот и други хранителни вещества при оттичането на фекалните маси, води до еутрофикация и образуването на мъртви зони във водоемите в близост до фермите, където свръхрастежът на водорасли изразходва целия кислород, необходим за оцеляването на водните обитатели.²⁷

2.2.4. Според становище на МОСВ 02-00-82/11.09.2018 г. към Парламентарната комисия по земеделие и храни, изпратено относно разглеждане на предложението на Национална гражданска инициатива „За забрана на отглеждането, умъртвяването и търговията с животни с цел добив на ценни кожи на територията на Република България“, Министерството на околната среда и водите препоръчва „въвеждане на стриктна регулация и ограничения за отглеждане на животни за ценни кожи (...) При утвърждаване на подобно решение следва да се вземат предвид фактите, свързани с доказани рискове за здравето на хората, биологичното разнообразие, степента на замърсяване, икономическите ползи и хуманната страна на въпроса.“

До момента специфична регулация не е въведена, адекватни мерки за защита на хората и природата не са предприети.

В заключение и с оглед всички изложени аргументи, намираме, че са налице основания за въвеждане на забрана за добив на ценни кожи на територията на Република България. Подобна нормативна стъпка ще нареди Република България сред прогресивните и цивилизовани държави, които насърчават и подкрепят стопанска дейност, основана на хуманни и устойчиви практики. Българското общество сигнализира ясно, че не желае да подкрепя жестокото отношение към животните. Вярваме, че животновъдни обекти, които представляват риск за здравето на хората и които засягат негативно околната среда, не следва да съществуват на територията на България.

ВНОСИТЕЛИ:

Борислав Сакалъ

²⁷ The impacts of the mink industry on freshwater lakes in Nova Scotia (2011) A study by the David Suzuki Foundation. <https://www.furfreealliance.com/wp-content/uploads/2018/02/2011-Mink-Industry-and-Lakes-in-Nova-Scotia.pdf>

Андрей Симонов

Ирина Басилова

Степан Антонов

Катя Понява

Вячеслав Виноградов

Александр Савков

Иван Вешев

Матвей Тейков

Владимир Рачев

Кристина Кушев

Г. Седяков

Иван Стефанов

ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО
КЪМ ПРОЕКТА НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА
ВЕТЕРИНАРНОМЕДИЦИНСКАТА ДЕЙНОСТ (ЗИД НА ЗВМД)

I. Основания за законодателната инициатива

На първо място, законодателната инициатива цели да осигури приложение на последователна законодателна политика в разпоредбите на ЗВМД. Както е посочено подробно в мотивите към проекта, действащата нормативна уредба съдържа забрана за добив, внос и износ на кожи от кучета и котки. Обществените отношения, свързани с хуманно отношение към животните и със забрана на жестоки практики по отглеждане и умъртвяване на животни, са приложими към всички животински видове, а не са само към такива, които традиционно се отглеждат като домашни любимци.

Добивът на ценни кожи не задоволява съществени човешки нужди. Кожите се използват най-вече като моден аксесоар. Налице е трайна тенденция на отказ от използването на ценни кожи, както поради етични причини, така и поради рисковете, които това производство крие за здравето на хората, за околната среда и дивата природа.

Наличието на множество качествени, изкуствени заместители на естествените кожи практически обезсмисля икономически толерирането на подобна стопанска дейност. Към момента вече 15 европейски държави са наложили пълни забрани за функциониране на ферми за добив на ценни кожи на териториите си, а почти всички страни в ЕС предприемат мерки за намаляване или постепенно прекратяване на този бизнес. Значителна част от световната модна индустрия се отказва да ползва ценни кожи.

Огнищата на разпространение на вируса на COVID и всички останали зоонози, възникващи в тези обекти и водещи до сериозни инфекциозни заболявания, са ясен сигнал, че фермите за кожи са опасни за общественото здраве.

Считаме, че в Република България е необходимо да се отчитат добрите европейски практики и страната ни може да се присъедини към семейството на държави, които не толерират нехуманни производства. Посоченото ще допринесе както за по-висок имидж на държавата ни, така и ще предостави възможност за навлизане на нови пазари, които търсят и на които се предлагат стоки, несвързани с жестоко отношение към животни. Българската държава ще приложи едно по-последователно, по-хармонизирано и пропорционално законодателство, отговарящо на обществените нагласи и морал. Ясно очертана е тенденцията да намалява търсенето на продукти в модната, козметичната, фармацевтичната и др. индустрии, за чието производство са наранени или убити животни.

II. Заинтересовани групи

Заинтересованите групи от настоящата законодателна инициатива могат да бъдат идентифицирани, както следва:

1. От една страна, това е значителна група от граждани, неправителствени организации и стопански субекти, които подкрепят Национална гражданска инициатива „За забрана на отглеждането, умъртвяването и търговията с животни с цел добив на ценни кожи на територията на Република България“. Подписката с искане за забрана на фермите за кожи, инициирана от Гражданската инициатива и депозирана в Народното събрание на 22 юни 2018 г., съдържа подписите на 51 234 граждани. 64 неправителствени организации, ветеринарни заведения и

фирми са подкрепили официално инициативата и искането за въвеждане на законова забрана за фермите за добив на кожи²⁸.

С оглед общественения дебат, който се породил през 2018 г. и се води и до днес, във връзка с Националната Гражданска Инициатива за забрана добива на ценни кожи, са проведени две проучвания: от Института за социални изследвания и маркетинг МБМД²⁹ поръчано от Фондация „Четири лапи“ и от агенция „СОВА ХАРИС“, поръчано от Сдружение „КАЖИ“. Според тях през 2018 г. **75% от хората в България не са оправдавали отглеждането и убиването на животни единствено заради кожата им, а към месец април 2021 г. този процент вече е нараснал на 81,1%**. Видно от посоченото, значителна част от анкетираните лица не подкрепят съществуването на фермите за кожи. Не на последно място, позицията против съществуването на фермите за кожи се обосновава и от липсата на икономическа устойчивост на този тип бизнес, предвид европейските и световните тенденции за забрана на добива на ценни кожи, респективно отказа на немалка част от модната индустрия от тези продукти.

2. От друга страна, засегнати страни са дружествата, които експлоатират двете действащи ферми за добив на кожи.³⁰

„ФАРМПРО“ ООД, ЕИК 123761581, местонахождение на фермата с. Маджерито, област Стара Загора, капацитет – 128 576 норки;

„СТИВПЕЛ“ ООД, ЕИК 202597172, местонахождение на фермата с. Чарган, област Ямбол, капацитет – 1000 майки и техните приплоди.

Обемът на стопанската им дейност е несъществен.

По публично достъпни данни осигурените към момента лица във „ФАРМПРО“ ООД са 33, а в „СТИВПЕЛ“ ООД е 1. Няма данни каква част от осигурените лица са пряко заети във фермите за добив на кожи, тъй като е възможно дружествата да развиват и друга стопанска дейност.

От подробен икономически и финансов анализ на индустрията за ценни кожи в България, както и от предоставените в Търговския регистър годишни финансови отчети

²⁸ Сдружение „На Ти с Природата“; Фондация „Дивите Животни“; Сдружение „КАЖИ - Кампании и Активизъм за Животните в Индустрията“; Митническа агенция „МД Сервиз“ ООД; Фондация „Кадифени сърца“; Организация „Анимал хелп - Враца / Animal Friends - Vratsa“; Движение „Храна, не война - София / Food Not Bombs - Sofia“; Дружество „Бул Бек“ ООД; Дружество „Бул Бек Тера“ ЕООД; Сдружение „Българско Вегетарианско Общество“; Фондация „Приятел на животните - Велико Търново“; Фондация „Фрий Вижън“; Сдружение „Българска Федерация за Защита на Животните - Всички сме равни“; Сдружение „Помощ за животните Дара“; „Бандата на 1500-те“; СНЦ „Летс Адопт - България“; СНЦ „Гласът на животните“; Сдружение за дива природа „Балкани“; Българска фондация „Биоразнообразие“; СНЦ „Спаси живот - Дари любов“; СНЦ „Сърце за животните“ – Бургас; Фондация „Айкет Рескю“ – Пловдив; Фондация „Animal Норе Bulgaria - Kazanlak“; Сдружение „Защита на животните в Лудогорието“; СНЦ „Animal Help“ – Враца; Фондация за защита на животните „Шарко“; СНЦ „Поддай ръка на животно в беда“ – Плевен; Сдружение „Добриня, хуманност, състрадание“; Фондация „РеАрт“ Ветеринарни клиники „Добро хрумване!“; DayCare „Добро хрумване!“; Гражданска група „Град за отговорни хора“; Училище за кучета и стопани „Citydogs.bg“; Фондация „Приятел на животните“ – Бургас; Фондация „Четири лапи“; Фондация „Макове за Мери“; Фондация „Ида“; СНЦ „Приятел на четири крака“; Фондация „Анимал хоуп Варна“; Сдружение „Мулти култи“; Фондация „Моят живот е моето послание“; СНЦ „Закрила на безгласните“; СНЦ „Незабравените“; Пекарна и сладкарница „Claire“; Сдружение „Спаси Пирин“; Българско сдружение за насърчване на гражданската инициатива; Национална гражданска инициатива „Участие, не участ“; Сдружение „Българска Организация на Хижите с Обсервация“; Коалиция „За да остане природа в България“; Дружество „МАММА МИА“ ООД; Сдружение ОБСД „Вива Виктория“; Сдружение за защита правата на животните; СНЦ „Обич за обич“ – Добрич; Национална фондация за защита на животните; Сдружение „В помощ на животните в Мездра“; СНЦ „Заедно за животните - България“; СНЦ „Грижа и подслон за всеки“ – Русе; СНЦ „Със сърце за всички“ - Велико Търново; Сдружение „Международен Алианс за Развитие“; Сдружение „Европейски граждански ресурсен център“; Сдружение „Верен приятел - България“; СНЦ „Щастие за четири лапички“ – Варна; Сдружение „Грийнуей“ – Габрово; Сдружение „Приятел на котката“

²⁹ http://www.four-paws.bg/files/Bulgaria/Document/2018_09_03_Bulgaria_Fur_Survey_Media.pdf?fbclid=IwAR0iN1E56j0jkZnNxU1_WHRaHNyUeAQ30ToGvVSnVZ3OOBeAOpVr3lcs8

³⁰ „Булфейст“ ООД, ЕИК 103954509, местонахождение на фермата с. Любен Каравелово, област Варна – спряна дейност, считано от 2016 г.

на дружествата, експлоатиращи фермите за добив на кожи, е видно, че тези търговски субекти декларират минимални приходи, не реализират печалба, както и приходи към държавния бюджет под формата на дължими данъци. Детайлният анализ на дейността на „Фармпро“ ООД - дружеството, притежаващо единствената регистрирана и реално работеща с голям брой животни ферма – над 99% от българското производство, показва, че между 2015 и 2018 г. дружеството работи трайно на загуба и за тези четири години регистрира счетоводна загуба от общо 1,002 млн. лв., което води до отрицателен собствен капитал (-1,029 млн. лв.). „Фармпро“ ООД отчита много ниски приходи от продажби, спаднали до едва 3 хил. лв. през последната година. Вследствие на това, дружеството е силно задължияло, като между 2015 г. и 2018 г. размерът на задълженията ѝ се увеличава със 110% и вече надхвърля 25 млн. лв. Огромната част от задълженията са отнесени в статия „Други“, т.е. не са предоставени от финансови институции, а задълженията към доставчици са едва 5,5% от общото. Посочените факти водят до силно неблагоприятни коефициенти на финансова автономност и на задължияност. Освен това „Фармпро“ ООД, към 2019 г. поддържа между 50 и 70 хил. лв. задължения към персонала и още 20 хил. лв. задължения за социални осигуровки, което говори, че и като работодател дружеството не е изряден платец.³¹

Всичко изложено показва, че приемането на забраната няма да засегне функционираща дейност на значителни икономически субекти. Анализът на финансовото състояние на засегнатите лица показва напълно неефективна икономическа дейност и липса на приходи за държавата.

Отношението на посочените дружества към законодателната инициатива е отрицателно, тъй като резултат от приемането на проекта ще бъде забрана за извършваната от тях стопанска дейност.

III. Анализ на разходи и ползи

Предлаганата инициатива не предполага наличието на публични разходи за нейната реализация.

В проекта е предвиден достатъчен срок, в който собствениците на фермите за кожи могат да реализират приход от наличните във фермите им животни, както и достатъчен срок да реструктурират бизнес дейността си. Няма данни за икономическа ефективност на дейността по производство на ценни кожи на територията на страната ни и в тази връзка не са налице фактори, които да обосновават високи разходи за частноправните субекти по закриване на фермите.

Не са налични данни дружествата, експлоатиращи фермите за добив на кожи, да използват субсидии по европейски програми и фондове.

Следва да се вземат предвид държавните разходи относно действащата от м. август 2020 г. Програма за контрол на COVID-19 при домашни любимци и норки, отглеждани за добив на ценни кожи в България през 2020-2021 г. Разходите по Програмата, извършени до края на 2020 г. само за дейностите свързани с норките, по бюджета на БАБХ, възлизат на 6015 лв.

Съществено обстоятелство е, че Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) прие през април 2019 г. актуализирана Екологична и социална политика, която влиза в сила от началото на 2020 г.³² Съгласно посочения документ (ЕБВР) спира да финансира дейности, свързани с „отглеждане на животни с основна цел производство на

³¹ Подробен икономически и финансов анализ на индустрията за ценни кожи в България е налице като приложение към Оценката на въздействието - ИКОНОМИЧЕСКИ И ФИНАНСОВ АНАЛИЗ НА ИНДУСТРИЯТА ЗА ЦЕННИ КОЖИ В БЪЛГАРИЯ
³² <https://www.ebrd.com/news/publications/policies/environmental-and-social-policy-esp.html>

кожи, както и всякакви дейности, свързани с производство на кожи“ (Appendix 1 (g): EBRD Environmental and Social Exclusion List).

Същевременно считаме, че са налице ползи от въвеждане на забраната, които надвишават потенциалните загуби или разходи от прекратяване дейността на фермите за добив на ценни кожи.

На първо място, ще бъдат предприети действия със значимо обществено значение, които отразяват последователна законодателна дейност, съобразена с хуманно отношение към животните. Пълната забрана на една изключително жестока индустрия, а не само на добива на кожи от кучета и котки, ще донесе единствено позитиви за страната ни, като предоставя нови възможности за развитите на устойчиви и хуманни производства и навлизане на нови пазари. Настоящата законова промяна ще покаже заявка за последователност, хармонизиране и пропорционалност на националното ни законодателство, свързано с хуманното отношение към животните.

Ползите по отношение на общественото здраве са безспорни, тъй като до настоящия момент липсват ефективни механизми, които да гарантират, че норките отглеждани за ценни кожи (представляващи около 80% от всички животни за ценни кожи в света), не могат да се заразяват с вируса на COVID и да разпространят нови опасни за хората мутации. Дори напротив. Въпреки всички извънредни мерки и приложено най-високо ниво на биосигурност, в много от европейските страни продължават да се откриват нови огнища на COVID във ферми за норки, като към настоящия момент те са вече над 406, а засегнатите европейски страни са 10. Настоящата забрана ще ликвидира риска от възможни нови мутации на COVID във ферми за норки. Ще се предотврати рискът евентуалните нови мутации, преминали през норките, да компрометират ефикасността на прилаганите ваксини. Ще се ликвидира рискът от разпространение на вирусът от фермите към месното население, живеещо в близост до фермите и хората, работещи във фермите. Ще се ликвидира рискът от разпространение на вируса на COVID от избягали животни от фермите и предаването му на други екземпляри в дивата природа. Ще се ликвидират възможностите за създаване на огнища от други зоонози и инфекциозни заболявания, опасни за хората и за животните. Ликвидират се предпоставките за възникване на нови видове заболявания във фермите за ценни кожи, способни да причинят бъдещи пандемии. Спестяват се значителни държавни средства, за увеличаване на нивото за биосигурност в тези обекти, за извършване на мерките и предписанията от компетентните органи, за ежеседмични тестове на норките и за други разходи, целящи да минимизират здравните рискове от тези обекти.

Ползите са и по отношение на обществения морал. **Жестокото отношение към животните е свързано с други форми на насилие и агресия в обществото, особено насилието над по-слабите – жени, деца и възрастни хора. Тенденции в законодателството, които възпират и забраняват жестоки практики към животните, ще се отразят с положителен знак върху обществения морал.**

Ползите по отношение на биологичното разнообразие и предотвратяването на замърсяванията на почвите, водите и въздуха, също са от съществено значение. Ще бъде предотвратено постоянното изпускане в природата на неместен животински вид с инвазивен характер, който създава устойчива дива популация, който е опасен за местните екосистеми и застрашава много местни видове. Ще се спестят държавни средства за неизбежно необходимите научни изследвания за нанесените щети на месните екосистеми, както и средства за намаляване на дивата популация на американската норки. Почти във всички европейски страни, където съществуват все още ферми за норки, дивата популация на американската норка създава сериозни проблеми, а разходите за нейното овладяване възлизат на милиони евро.

Забраната ще донесе и полза за местното население. Ще нормализира начинът им на живот, ще укрепи поминъкът им и ще защити техните домашни животни от постоянните набези на избягали норки. Освен, че вече няма да усещат острата и непоносима миризма от фермите за норки, хората ще могат да си позволят отново да отглеждат домашни животни и по този начин да подпомагат семейните си бюджети. Няма да се страхуват от заразите, които могат да разпространят норките и ще бъдат по-спокойни, че живеят в една по-чиста околна среда.

Следва да се отчита и икономическата безперспективност на тази дейност. Все по-осезаемата тенденция на въвеждане на забрани за този бизнес в редица държави, както и отказът на основния потребител на продуктите от ценни кожи – модната индустрия, ще доведат до отпадането на добива на ценни кожи по естествен път. Считаме обаче, че няма причини да бъдат изчаквани тези естествени, икономически и социални процеси, които биха коствали ненужно страдание и смърт на стотици хиляди животни, рискове за околната среда и здравето на хората, а също и икономически разходи за справяне с последствията от негативното влияние на тази дейност.

Производството на ценни кожи е източник на замърсяване чрез остатъчен продукт – животински трупове и фекални маси, за които при наличието на настоящите системи за контрол няма гаранции, че могат да бъдат предотвратени.

IV. Административна тежест и структурни промени

1. Предлаганата законова инициатива не предвижда административни промени като закриване, сливане или създаване на нови административни структури.

2. Предлаганата законова инициатива не предполага създаване на административната тежест чрез изменение на регулаторни режими и такси.

3. Предлаганата законова инициатива ще изисква преглед на действащата подзаконова нормативна база с цел да бъдат отстранени, при наличие, противоречия с въведената забрана за експлоатация на ферми за кожи.

ВНОСИТЕЛИ:

Борислав Сакъв
Андреа Симеонови
Децна Багшова
Ситела Аншонова
Катя Понже
Борис Вълчанова
Атанас Славов
Милко Самарджиев
Иван Винов
Матей Пейков

Врагунат Павел
Минно Курцев
Александр Седов